

«Дошка пошани»

Рубрика розповідатиме про життєвий і професійний шлях кращих фахівців бібліотек України для дітей та юнацтва, шкільних бібліотек, висвітлюватиме їхню діяльність, творчі здобутки, інноваційні проекти.

Звертаємося до керівників загальноосвітніх навчальних закладів, методистів бібліотечних фондів із проханням надіслати до редакції на поштову або електронну адреси:

**02140 м. Київ, пр. М. Бажана, 14, к. 7,
osvita-shb@ukr.net**

розповіді про тих шкільних бібліотекарів, які, на вашу думку, гідні бути представленими на «Дошці пошани». До вашого матеріалу треба додати фотографію, коротку інформацію про життя і професійний шлях бібліотекаря та творчі доробки з досвіду роботи у бібліотеці з обслуговування дітей та юнацтва.

«Дошка пошани»

Лепілкина Ольга Григорівна

Директор Житомирської обласної бібліотеки для дітей

Навчалася Ольга Григорівна спочатку в Житомирському культосвітньому училищі, потім у Київському державному інституті культури ім. О. Корнійчука, отримавши спеціальність бібліотекаря-бібліографа вищої кваліфікації.

Вся трудова діяльність пов'язана з містом Житомиром. Саме тут вона отримала перший досвід роботи з читачами у центральній міській бібліотеці. З 1980 року Ольга Григорівна почала працювати в Житомирській обласній бібліотеці для дітей спочатку методистом, завідувачем відділу, потім – заступником директора. У 1991 році її було призначено директором.

Під керівництвом Ольги Григорівни зміщено акценти на підвищення інформаційної складової бібліотечного закладу та впровадження нових електронних технологій, посилено методичну функцію бібліотеки як центру організації бібліотечного обслуговування користувачів-дітей в області. Активно втілюються в життя найсміливіші проекти та ідеї, зберігаючи при цьому найкращі бібліотечні традиції. Сьогодні Житомирська ОДБ – сучасний культурний, інформаційний, просвітницький центр.

Чорнобиль – біль душі людської

На 26 років віддалилися ми від трагічного квітневого дня 1986 року. Трагедія Чорнобиля спричинила значні економічні, медичні, екологічні, морально-політичні наслідки для України, Білорусії, Росії та багатьох країн Європи.

Руйнування будівельних конструкцій блоку призвело до величезного викиду радіоактивності, наслідки якого відчутні й тепер, і ще довго відчуватимуться сучасним і майбутнім поколіннями. Забруднення повітря, ґрунтів, води – загроза здоров'ю десятків і сотень тисяч людей: такі результати аварії на Чорнобильській АЕС. Наслідки аварії могли б бути набагато страшнішими, якби не самовідданість людей, що першими прибули до місця вибуху. Вони, ризикуючи життям, кинулися до реактора, аби відвернути трагедію, вони рятували станцію і людей, не думаючи про себе, хоча добре усвідомлювали небезпеку.

Для сучасних дітей України Чорнобильська трагедія стала частиною новітньої історії України, як і інші відомі історичні події: Друга світова війна, голодомор 1933 року, повстання Б. Хмельницького...

Для того щоб в доступній формі розповісти дітям середнього шкільного віку про чорнобильську катастрофу, пропонуємо для них такі форми бібліотечної роботи, як:

- екологічна прогулянка «Цілющі скарби України» (Додаток № 1);
 - година екологічних знань «Терновий вінець Чорнобиля»
 - виставка творчих робіт дітей «Земля у нас одна, і сонце в нас єдине»;
 - тематична бесіда «Екологія природи – екологія душі».
- Учням старшого шкільного віку можна запропонувати цикл заходів, що включатиме:
- літературний форум «Чорнобильська тема у творчості українських письменників» (Додаток № 2);
 - екологічна стежина «Черпаю сили з рідної землі»;
 - огляд літератури та періодичних видань «Чорнобиль біллю озивається».
 - вечір-зустріч з ліквідаторами аварії на ЧАЕС «Мужність і біль Чорнобиля» (Додаток № 3);
 - фото-вернісаж «Чорнобиль – трагедія, подвиг, пам'ять».

Цілющі скарби України

Екологічна прогулянка

Бібліотекар. Мабуть, не знайдеться в світі такої людини, яка б не любила природу. Одні милуються барвами осіннього лісу, інші обожають високі гори та бурхливі ріки, а ще інші в захваті від простору степу. Погляньте навколо себе. Яка дивовижна краса! На що не глянеш – усе радіє життю. Усе живе, цвіте, розвивається, тягнеться до теплого сонечка. І все неповторне, гарне.

Ведучий-читач.

*Дуже велика країна моя,
Є в ній озера, річки і моря,
Гори високі, степи і ліси,
Скільки багатств і скільки краси!
Чарівний світ, неначе казка!
В нім стільки дива є!
А ти вивчай його, будь-ласка,
Усе довкіл – твоє!
І небо чисте волошкове
Та шепіт ніжних квіт.
Вербички листячко шовкове,
Весь дивовижний світ!
Ось придивися – звичайна травинка,
Але в ній загадка є.
А на листочку прозора росинка –
Райдуга там виграє!
Треба природу старанно вивчати,
Всім вона радість несе.
І полюбити всім серцем, і знати
Про Батьківщину усе!*

Бібліотекар. Природа-матінка не тільки дарує нам свою красу, вона ще і цілителька. Сьогодні, під час подорожі, ми поговоримо про лікувальні властивості рослин, познайомимося з народними легендами про походження назв рослин та правилами збирання, сушіння та зберігання лікарських рослин.

Але перш за все давайте пригадаємо правила поведінки в природі.

Ведучий-читач.

*Природа нам, як рідний дім,
Вона усім, як мати,
Щоб лад завжди був в домі тім,
Про це нам треба дбати.
Іде весна і кличе нас
В поля, теплом зігріті,
Та знати треба повсякчас,*

*Як слід й не слід чинити.
Не рви трави товсті жмути,
Не рви в букети квіти.
Все, що навколо бачиш ти,
Рости повинно й жити.
Цвітуть дерева з краю в край,
Бує лист зелений.
Дерева, друже, не ламай –
Вони наші легені.
А в полі, як зустрінеш ти
В гнізді перепеляток,
То краще поруч обійди,
І не чіпай пташаток.
Не рви, не знищи, не зруйнуй –
Це розповідь про тебе.
Красу планети не зіпсуй –
Вона одна під небом.
Змайструй шпаківню, посади
Калину біля хати.
В природу із добром іди,
Вона ж тобі, як мати.
Й пташки на різні голоси
Співатимуть для тебе,
І в краплях срібної роси
Побачиш чисте небо.
Й віддячить за добро тобі
Земля теплом родинним.
Люби і бережи її,
Будь гідним громадянином!*

Бібліотекар. Рослини – безцінний дар природи. Їх значення важко переоцінити. З давніх-давен історія людства пов'язана з ними. Рослини годують, одягають, зігрівають, лікують. Рослини – це будинки та меблі, посуд і обереги. У піснях, казках, прислів'ях, легендах оспівані, наділені магічною силою, це вічні супутники життя людського.

(Дітям пропонується згадати пісні, загадки, прислів'я про рослини).

Бібліотекар. Люди ще в глибоку давнину помітили, що в багатьох рослинах прихована цілюща сила, і тому почали використовувати їх для лікування найрізноманітніших хвороб. Так поступово почала розвиватись народна медицина.

Багато дикорослих рослин, які застосовувались в народній медицині, допомагали хворим, сприяли їх швидшому вилікуванню.

На території нашої України налічується 5 тисяч видів рослин. До використання у фармацевтичній практиці дозволено майже 300. І не дарма у народі лікарські рослини називають друзями здоров'я людини. Бо з усіх лікувальних препаратів 40% виготовляють з лікарських рослин.

Купити можна все, але за гроші купити не можна здоров'я. Здоров'я – найдорожчий дар для людини. І ще здавна люди дбали про своє здоров'я, використовуючи народну медицину. Вміння користуватися зіллям, так в народі називають лікарські рослини, передавалось в українців від роду до роду. Люди старшого покоління добре знаються на травах. Сьогодні у нас в гостях бабуся-Медуниця. Вона передасть вам у спадок свої «секретні» знання про цілющі властивості рослин, що зростають на нашій рідній житомирській землі.

Діти. Доброго дня, бабуся!

Бабуся-Медуниця.

*Добрий день, мої голуб'ята!
Я – бабуся, Медуницею звуся,
На рослинах розуміюся,
Людям допомагаю,
Лікарські трави збираю.
А прийшла я до вас не одна,
Ще й онуків привела.*

Оберігальниця.

*Доброго дня, вам, милі діти.
Я – Милувальниця-оберігальниця.*

Травознай.

*А я – хлопчик Травознай.
Все про трави в мене розпитай.*

Бабуся-Медуниця. В Україні масовий збір чарівних цілющих трав найчастіше проводиться у переддень Івана Купала (7 липня). Масове їх цвітіння

збігається з цим святом. Процес заготівлі – цікаве та магічне дійство, в якому підкреслювалося бережливе й шанобливе ставлення до рослин, як до цілющої сили. Заготівник опускався на коліна і промовляв пошепки: «Небо – батько, земля – мати, а ти, трава, дозволь себе рвати».

Оберігальниця. Зілля збирали влітку, а от бруньки – ранньою весною, коли вони повністю набубнявіють, тобто коли в рослин починається сокорух. Кору збирають весною, до розпускання листків.

Травознай. Коріння копають в кінці літа та на початку осені, бо саме в цей час воно набирає найбільшої сили. Коріння треба мити проточною холодною водою.

Оберігальниця. Збирають цілюще зело у суху погоду, як зійде роса, але не опівдні. Сушать під дахом, на горищі, але не на сонці.

Травознай. Зберігають у сухому місці, в пакетах або торбинках з тканини. Ні в якому разі не можна зберігати в целофанових пакетах.

Бабуся-Медуниця. Люди використовують лікарські рослини і часто пов'язують їх лікувальні властивості з чудодійною силою, про що розповідається в легендах.

Було це дуже давно, на Україну напали монголо-татари. В одному селі було весілля. Дівчата-красуні веселились, аж раптом на село напали вороги. Вони хотіли викрасти дівчат, але ті почали тікати в болото. Вороги побігли за ними. Так і загинули дівчата-красуні, а разом з ними – і вороги. Де загинула дівчина – там виріс кущ калини, а де ворог – купа гнилі.

Оберігальниця. В народній медицині немає кращих ліків від застуди, ніж калиновий чай. Свіжі плоди з медом та водою вживають при кашлі, серцевих захворюваннях, тиску крові. Соком навіть очищали обличчя, щоб рум'янилось.

Дівчинка. Калина коло хати – здавна найперша ознака оселі українця, яка є символом щастя, родинного благополуччя і достатку. Вродливу дівчину порівнюють з калиною.

*Зацвіла в долині червона калина,
Ніби засміялась дівчина-дитина.*

Так про калину писав Тарас Григорович Шевченко. Кетягами калини прикрашають у селах весільні короваї, оздоблюють калиновим цвітом чи ягодами.

Бабуся-Медуниця. А ось іще одна легенда. Жив собі старий чоловік. Мав тільки одного-єдиного сусіда – бузька (*лелеку*) на стрісі своєї хати. Бузько жив зі своєю бузьчихою. Вони виводили 3–4 бузьченят і вчили їх літати. Одного разу молоде бузьчення, не розрахувавши своїх ще слабких сил, упало в глибоку прірву, зламало собі ніжку і пошкодило крило. Бачив те нещастя старий чоловік. Підібрав зраненого птаха, місяць виходжував його, а коли птах одужав, відпустив до пташиної родини. Восени полинули бузьки в далекий вирій. А коли повіяли теплі весняні вітри, повернулися знову до хатини старого – того, який врятував їх від загибелі. І кожен з них приніс у дзьобі по зернині. Поклали ті зернята на долоню старому, і зрозумів він, що то не прості зерна, а чарівні. Ту зернину, що приніс бузьок, посадив старий біля самої хати, а ту, що бузьчиха – над кручею. Поливав їх водою з джерела. І зросли з тих зерен небачені кущі. Зацвіли вони в травневу пору пахучими квітами. Бузьків кущ – фіолетовими кетягами, а бузьчихи – білими, схожими на парасольки, суцвіттями.

Тоді й назвав той вдячний чоловік бузьків кущ – бузком, а бузьчишин – бузиною. Бузок веселив своїм цвітом та гарним ароматом, а бузина дарувала старому цілющі ліки від багатьох хвороб.

Травознай. Квіти бузини мають потогінні, жарознижувальні, сечогінні, відхаркувальні, протизапальні та заспокійливі властивості. Настій квіток вживають при простудних захворюваннях, сухому кашлі, хворобах нирок, ревматизмі.

Бабуся-Медуниця. Більше ніж 600 видів лікарських рослин росте у нас на Житомирщині. (*Показують дітям рослини*).

Травознай.

*Погляньте, оце – горицвіт,
На землі він росте тисячі літ,
Людей рятує – серце лікує.*

Оберігальниця.

*От травина материнка
Від застуд лікує швидко.*

Травознай.

*Це – жовтенький звіробій,
Він лікує шлунок твій.*

Оберігальниця.

*Кропива, ромашка, хміль –
Ними голову помий!*

Травознай.

*А з калини і шипшини
Пийте чай – то вітаміни.*

Бібліотекар. А які лікарські рослини знаєте ви?

Хлопчик. Барвінок хрещатий. В цієї квітки п'ять пелюсток. В народі кажуть – перша пелюстка – то краса, друга – ніжність, третя – незабутність, четверта – злагода, п'ята – вірність. У народній медицині трава барвінку здавна застосовується при дизентерії, туберкульозі, кровотечах. Відвар трави використовують для полоскання горла.

Дівчинка. Первоцвіт цвіте ранньою весною жовтим кольором. Можна його зустріти в нашому лісі. Коли я кашляю, бабуся дає мені пити чай з первоцвіту.

Хлопчик. Звіробій – це ліки від дев'яносто дев'яти хвороб, як кажуть у народі. Спиртовий настій вживають для збудження апетиту, при захворюванні шлунку, а також проти ангіни, ревматизму, грипу, запалення печінки й нирок, головного болю.

Дівчинка. Подорожник росте, як бур'ян, вздовж шляхів, біля житла. Листок подорожника очищає рани, прискорює їх загоєння. Якщо прикласти листок до рани, то на другий день біль проходить.

Хлопчик. Чистотіл використовують з давніх давен. Рослина затримує ріст деяких злویкісних пухлин, зменшує і заспокоює біль, загоєє рани, виводить бородавки.

Бібліотекар. З багатьма книгами знайомиться людина протягом свого життя. Цікаві книги запам'ятовуються на тривалий час. А ось секрети лікування травами відкриються вам тоді, коли ви ознайомитеся з цими книгами.

(Даються назви книг, які є в бібліотеці з цієї тематики).

Бабуся-Медуниця. Ви, дітки, рослини вивчайте, і людям допомагайте! Пам'ятайте, що ми черпаємо із скриньки природи всі наші багатства. Природа, її краса і велич, залишається нашим головним скарбом, нашою святинею, якій невідкладні часи.

А тепер я хочу розповісти вам про чудову квітку, яку ви всі добре знаєте. Наприкінці весни в лісі та городах з'являються ці граціозні стеблинки, всипані білими квітами. Стара слов'янська легенда розповідає: «Доброго молодця Садка покохала царівна Волхова, дочка морського царя. Однієї місячної ночі вона побачила два силуети, в яких впізнала свого коханого і земну дівчинку Любаву. Сумна царівна не втримала сліз, які, падаючи долу, перетворювалися на ніжні білі квіти». Ви не здогадуєтесь, про яку квітку йде мова? (*Якщо діти вагаються, то радимо показати їм картинку*).

Ця квітка – конвалія. В останні роки через масовий збір кількості цих квітів на території нашої країни різко зменшилась. Конвалія занесена до Червоної книги.

Хлопчик.

*Аптека зелена!
Зелена аптека!
Від тебе й від мене вона недалеко.
Зелена аптека лежить навкруги,
Зелені горби і зелені луки,
Зелені сади, і ліси, і поля, –
Уся наша рідна квітуча земля!
Зелена аптека – це трави і квіти,
Що в кошик збирають дорослі і діти.
Зелена аптека!
Що бачим навкруг, –
Це наш помічник і хороший наш друг!*

Молитва

*Боже!
Хай воля твоя допоможе
Нам мудрими стати,
Землиці дар зберігати –
Барвисте ошатне вбрання.
Не йти по землі навмання,
А бачити кожну стеблину,
У серці нести Україну!*

Бібліотекар. Ви зрозуміли, діти, чому повинні любити природу та її дари? Як же не вклонитися тому дарові, який повертає здоров'я!

Бажаю вам менше хворіти та бережно ставитись до природи, бо саме в природі закладена основа нашого життя і здоров'я.

Бабуся-Медуниця. В українців так повелося, що до свят та подій готували напої з трав. Ось і ми хочемо почастувати вас чудодійними напоями, які додадуть вам сили і здоров'я.

(*Діти пригощаються чаєм на травах, медом, варенням з калини, малини, смородини тощо під веселу музику*).

Додаток № 2.

Чорнобильська тема у творчості українських письменників

Літературний форум

Усі жахіття й проблеми Чорнобиля знайшли відгук у серцях і творах українських письменників. У перші ж дні після катастрофи на сторінках літературних часописів, зокрема в «Літературній Україні», з'явилися пристрасні публіцистичні виступи Олеся Гончара, Бориса Олійника, Івана Драча.

Згодом були надруковані поетичні твори Бориса Олійника, Наталки Білоцерківець, Леоніда Горлача, Світлани Йовенко.

Подією в літературі стала поема Бориса Олійника «Сім» (1987). Цей твір присвячено пам'яті відважних шести пожежників, що самовіддано вступили у боротьбу зі смертю, та кінорежисера Володимира Шевченка, який знімав фільм про спробу людей протистояти стихії. «Де ви тепер, матерів своїх діти, колисаєте сон», у традиції народного плачу і скорботи запитує поет, і «мов з козацького реєстру» вичитуємо імена сміливців: Віктор Кібенок, Микола Ващук, Василь Ігнатен-

ко, Микола Титенок, Володимир Тищура, Володимир Правик, Володимир Шевченко. Завдяки Б. Олійнику, його продуманому художньому прийому поіменної переключки свічка пам'яті горітиме у віках і нагадуватиме про кожного героя чорнобильських подій.

Велику увагу звертає Б. Олійник у поемі на проблеми моралі. Осмислюючи глобальність чорнобильської трагедії, автор спонукає читача заглянути у свій внутрішній світ, побачити й оцінити власну совість і власну антисовість. Тому міфологічний образ крука є не тільки уособленням зовнішнього ворога, чужого зла, це і власні недоліки, власне зло, притаманне майже кожній людині. Отож утверджувати добро і правду на землі потрібно, починаючи із подолання власного зла, своєї антисовісті. Історія переконує, що вже не один раз, забувши про власну совість, ми сприяли можливим воронам-крукам використовувати нашу правду і нашу істину проти нас самих.

Драматичні моральні та духовні колізії, проблеми науки й цивілізації, самопізнання та самоусвідомлення, національні і загальносуспільні проблеми завжди взаємопов'язані.

Всеукраїнській біді присвячена і поема І. Драча «Чернобыльська мадонна» (1988). І у назві поеми, і в образі солдатської матері, босі сліди якої бачимо біля саркофага (*там вона шукає свого сина, яким став жертвою атомної стихії*); і в образі хрещатицької мадонни молоді божевільної жінки, яка, мов привид, бродить по київських вулицях з лялькою чи мертвою дитиною на руках; і селянської мадонни, і в збережених іменах, фактах, розповідях учасників ліквідації аварії звучить вимога відповідальності перед совістю, перед людством за погублений світ. Та відповідальних у радянському суспільстві, на жаль, немає.

У розділі «Роздуми під час відкритого Чернобыльського суду в закритій зоні на стару старосвітську тему «Ірод і Пілат», поет, орієнтуючись на глибокі моральні традиції, наголошує, що всі злочини проти людства в усі часи і у всіх народів були завжди «іменними», за них відповідали. Чому ж на Чернобыльському суді пустує місце Пілата? Яка мораль суспільства, що ховає злочинця?

Відомий біблійний мотив про Пілата, вдало використаний І. Драчем, спонукає до філософських узагальнень, до роздумів на морально-етичні теми.

Останні рядки поеми, де «несе сива чернобыльська мати цю планету..., це хворе дитя!» звучать як нагадування про відповідальність за навколишній світ.

У 1987 році побачила світ повість Юрія Щербака «Чернобыль».

Вона носить документальний характер, бо автор зібрав багатий фактичний матеріал зі слів учасників ліквідації аварії. Цей твір вражає своєю правдивістю. Інтерв'ю, які було взято у ліквідаторів аварії, документи дозволили письменникові піднятися до тієї висоти художньої правди, без якої неможлива справжня література.

Аварії на Чернобыльській АЕС досить багато присвячено мемуарної літератури, в якій автори прагнули перш за все відкрити причини катастрофи, що надавало спогадам дослідницького

характеру. Найцікавіший пласт, це власні спогади учасників подій. Адже саме у перших публікаціях збереглася інерція героїчних буднів, коли урядовими структурами заохочувалася тема подвигу.

Найцікавіші й найважливіші ті спогади, які проливають світло на послідовність і характеристику, власне, аварії, що тривала не один день, на способи і методи, що застосовувалися тоді для ухвалення багатьох важливих рішень у боротьбі

з наслідками. У таких мемуарах стикаються різні точки зору на одні і ті ж події, подаються діаметрально протилежні оцінки діям керівних осіб. Проте ми будемо вдячні авторам за намір викласти суспільству свої свідчення, своє бачення подій. Історія, можливо, зуміє виявити правих і винуватих.

Відома журналістка Любов Ковалевська, пожежник Леонід Телятников, голова Прип'ятського міськвиконкому Олександр Єсаулов, електронік Юрій Бадаєв, водій Григорій Хміль всі вони по-своєму передають пережиту трагедію.

У цих міркуваннях велике значення має монолог академіка Валерія Легасова, який зробив правдивий аналіз причин катастрофи. Їх корені вчений вбачає не лише у хибності технології, а моральному й духовному стані суспільства. Вони започатковані в системі освіти, кар'єризмі, бюрократизмі, хабарництві тощо. В основу сюжетної лінії твору В. Яворівського «Марія з полином у кінці століття» покладено історію сім'ї Мировичів. Однак В. Яворівський спостерігає вплив катастрофи не лише на одну сім'ю, а простежує цей вплив на життя всього навколишнього селянства.

Масштабність Чорнобильської трагедії породила цю гірку «вічну» тему нашої літератури. Відлік від злопам'ятного дня 26 квітня 1986 р. вже перейшов рубіж двадцятип'ятиріччя, але події, пов'язані з цим днем, раз у раз знаходять своє висвітлення у художніх творах українських літераторів.

За гарячими слідами катастрофи вийшли два твори В. Губарева «Саркофаг» та «Заграва над

Прип'яттю». Підкупує своєю щирістю твір А. В. Аханова «Лаванда. З щоденника ліквідатора». Особливо примітний епіграф до одного з десяти розділів повісті, що містить вислів фельдмаршала К. Фон Гетцендорфа: «Солдатам все одно подихати», який, на думку автора, відображає ставлення влади до свого народу. Письменник яскраво описав бюрократичну машину, що безжально розпоряджалася життям людей, які повинні стати ліквідаторами чорнобильської катастрофи. Книжка просочена образою й болем за власну державу, яка так зневажливо і невміло піклується про своїх громадян, не вміє вчитися на гірких уроках власної історії.

Кожен з письменників боляче зізнається, що цей куточок землі вже став неживим. Чорнобиль є ще досить актуальною темою для письменників не тільки України. Розкриваючи завісу над «мертвою зоною», письменники не могли сказати всієї правди про Чорнобиль. Адже і на сьогоднішній час є твори, які так і не вийшли друком. Зокрема, це дилогія М. Малахути «Віщун з майбутнього» і «Прощання з Чорнобилем», у якій звучить біль, турбота автора про майбутнє сплюндрованої аварією України і загрози екологічної катастрофи всьому світу.

Література про Чорнобильську трагедію дозволяє осмислити катастрофу, розкрити правду про події, перейнятися людським болем, людськими стражданнями.

Спогади сучасників подій висвітлюють широке коло моральних питань, змушують замислитися над уроками минувшини й сьогодення людства.

Додаток № 3

«Мужність і біль чорнобиля»

Вечір-зустріч із ліквідаторами аварії на ЧАЕС

Ведуча 1. Сьогодні ми зібралися тут, щоб відзначити 26-ту річницю Чорнобильської трагедії. Як не дивно, люди іноді виступають ворогами природи, не задумуючись над тим, що в першу чергу шкодять собі. І тоді трапляється біда. Найстрашніша трапилась у ніч з 25 на 26 квітня 1986 р. о 1-й год. 23 хв. Над 4-м реактором Чорнобильської атомної електростанції. Це страшне свідчення того, до якої біди можуть призвести людська небалість, безвідповідальність, байдужість.

Чорнобиль... Чорний біль нашої землі. І скільки б не минуло років, все одно це слово полум'янітиме чорним вогнищем скорботи.

Райцентр Чорнобиль. Це ім'я походить від назви різновиду гіркої полину чорнобилки. Спочатку так іменувалося давнє поселення. Потім місто,

а згодом і атомна електростанція. Мало хто знав про чорнобривого брата сивого полину, аж поки не стався страшний атомний вибух у місті, який зветься Чорнобиль. І тоді згадали люди, що у Книзі Книг Біблії говориться про полин і пов'язану з ним страшну катастрофу: «...засурмить третій Янгол, і велика зоря спала з неба, палаючи, як смолоскип. І стала вона третину річок та водні джерела. І ймення зорі тієї «Полин». І стала третина води, як полин, і багато людей повмирало з води, бо згіркла вона». Полин саме таку назву має степова трава чорнобиль.

1-й учень.

*Чорнобиля гіркий полин
На серце ліг незримо й тяжко,
І пливе над землею дзвін
Із тихим стогоном протяжно.*

*То дзвонять дзвони не Хатині,
Де слід лишила свій війна,
Це стогнуть землі України,
Де мирний атом не мина.
Він впав смертельною росою
На рай дібров, на зелень трав,
Своєю чорною косою
Провів по розмаїттю барв.*

Учень.

*І попелом покрились села,
І згинуло усе живе.
Пропали усмішки веселі,
Замовкло птаство лісове.
Лиш на отруєній землі
Небачена розкрилась квітка
Про допомогу крик німий,
Між попелом остання іскра...
Запала тиша.*

Ведуча. Красивою та багатою була Чорнобильська земля з її врожайними полями, садами, річками та озерами, але тільки до квітневої ночі 1986 року. Відтоді ця земля стала називатися «зоною».

Учениця.

*В зеленім лісі я була царівна,
В зеленім лісі я була жива.
Рудим став ліс, рудими стали тіні,
Рудою стала крона і трава.
Іржавий ліс, пустеля, мертва зона,
Апокаліпсис, Марсіанський краєвид?
Табличка: «Дихати і ходити заборонено».
І незбагненне: «Не торкатися трави...»*

Ведуча. Аварія на ЧАЕС смертоносна полум'я зловісної пожежі висвітило кожного, хто там працював і жив, виділило перших із перших, вони, ризикуючи життям, кинулися до реактора, аби своїми грудьми перестерегти трагедію. Першими

до реактора через кілька секунд по тривозі прибули пожежні ВПЧ-2 по охороні АЕС на чолі з начальником караулу В. Правиком. За караулом Правика прибув караул його бойового побратима лейтенанта Кибенка. Вони ринули у вируюче полум'я у смертельну радіацію не за наказом командира, а за законом совісті, рятувати станцію і людей, не думаючи про себе, хоча добре усвідомлювали небезпеку. Вогонь усе лютував, не вщухав. Начальник караулу лейтенант Правик по радії передав виклик № 3, за яким усі пожежні машини Київської області негайно вирушили до Прип'яті. На допомогу примчав і начальник пожежної частини майор Телятников. «Ніколи в житті, – сказав він потім, – не було в мене дороги важчої, ніж ця – завдовжки у хвилини».

З неймовірним тріскотом палала величезна платформа покриття над машинним залом і допоміжним корпусом, навкруги разом з вогнем задушливий дим. Киплячий бітум пропалював чоботи, бризками осідав на одязі, в'їдався у шкіру. Люди слабшали від їдконого диму, нестерпної спеки і болю. Тищура, Ващук, Певик, Кибенюк обслуговували найнебезпечнішу ділянку. Відвага... Для пожежного це невід'ємна професійна риса, без якої ніяк не можна. Ось так тієї трагічної ночі лейтенанти і сержанти пожежної охорони виконували свою звичну роботу.

О ні! Це був смертельний герць, з якого хлопці вийшли переможцями. 28 пожежників двох караулів затулили собою не тільки станцію, а й Європу. Шестеро загинули майже відразу. Так вони жили, працювали й увійшли в безсмертя.

Учень.

*Ті, що згоріли в огні
В перші хвилини двобою,
Землю прикрили собою,
Як наші діди на війні.
Мужньо стояли на герці,
Пам'ятник їм вознести
Треба у кожному серці.*

Ведуча. Усі вони молоді, вродливі, мужні. Вічна пам'ять їм, низький уклін усім покійним від усього людства. Навічно заснули герої пожежні. Скромні плити будуть нагадувати нам і майбутнім поколінням імена Правика, Ігнатенка, Дибенка, Титенка, Тишури. Вічна слава героям!

Учень.

*Лейтенанти – хлопці непохитні,
Молоде, вогняне покоління,
Ви, як пам'ять, у тривожнім світі,
Роду не знищеного коріння,
Сівачі, поліщуки від роду,
Ви з вогнем назавжди подружили
В сонце ткану днину і негоду
Той вогонь перепинить зуміли.
Лейтенанти – мужність і звитяга,
Від землі ви набирали сили
Ще далеко десь до саркофага,
Та вогонь життям ви зупинили.
Першим важко. Ви ж були найперші,
Із вогню та в полум'я шугали
Не до подвигів і не до звершень, –
Ви ж собою людство заступали.
Тільки жити – в нас бунтує спрага,
Та продовжить пісні родоводу...
А лишилась вірності присяга –
Батьківщині. Матері. Народу.*

Ведуча. Сьогодні ми запалимо свічку пам'яті й вшануємо їх хвилиною мовчання... Наша пам'ять і пам'ять багатьох наступних поколінь буде повертатись до трагічних квітневих днів 1986 року. Поля і луки, ліси і озера, річки і ставки Чорнобильщини тяжко уражені невидимою чорною хворобою.

Горе впало не тільки на Україну. Воно зачепило Білорусь і Росію. На забруднених територіях нині проживає близько 2 млн осіб. Змертвіло багато водойм, не придатною для вживання стала в них вода. Нині в Україні склалася важка демографіч-

на ситуація. Смертність населення перевищує народжуваність. Збільшується кількість психічних і онкологічних захворювань у людей. Настав час усієї громадськості бити на сполох, рятувати своє майбутнє, майбутнє нації!

Учень.

*Птахи, риби і звірі нам серця відкрили,
Їх не вбивайте, люди, вас заклинаю я!
Бо небо без птиць – не небо!
А море без риб – не море!
А без звірів земля – не земля,
Час мине, й землю ми загоїмо,
І люди повертаються в хати.
Але ж коли ми цей урок засвоїмо,
Що, йдучи всесильно до мети,
Не треба забувати про озони,
Про землю й води, жита срібний дзвін,
Ніколи омертвілі зони
Нащадкам не залишимо своїм...
Жадання людства зупинити
Бездодні атомної смерч.
Ми ж сівачі,
Ми – сонця діти
Спроможні зупинити смерть.
Щоб сонце мирної планети
У кожнім сходило вікні.
Щоб трави, колоски і віття
Вогнем не перетліли в прах,
Щоб грізне ядерне плахіття
Не спалахнуло по світах.
Щоб наша дума і дорога
Єднали глибину і вись,
Вола чорнобильська пересторога:
Людство, зупинись!*

Ведуча. Чимало років минуло з дня трагедії на Чорнобильській атомній електростанції. Чорнобильська аварія стала для нас уроком, за який заплачено дорогою ціною. То ж не треба повторювати помилок. Давайте берегти оточуючий світ!

(Звучить пісня «Молитва» у виконанні О. Білозір).

